

Цикл уроків з історії України 10 клас
«Україна в роки Першої світової війни»

Тема уроку. Україна напередодні Першої світової війни

Мета уроку: розкрити причини та визначити характер війни; розкрити план воюючих сторін щодо України;

з'ясувати особливості національного руху на західноукраїнських землях;

розвивати навички учнів робити висновки;

виховувати непримиренне ставлення до війни.

Обладнання: підручник, стінна карта «Україна в роки Першої світової війни»

Основні поняття: «Антанта», «Троїстий союз», «Головна українська рада», «Союз визволення України», «Легіон Українських січових стрільців».

Основні дати:

- 1 серпня 1914р. – 11 листопада 1918р. – Перша світова війна;
- 1 серпня 1914р. – створення Головної української ради (ГУР);
- серпень 1914р. – створення Союзу визволення України (СВУ);
- кінець серпня 1914р. – дозвіл австрійського уряду на формування загонів Українських січових стрільців (УСС)

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

*«Нехай українське громадянство віддасть усі свої
матеріальні і моральні сили на те, щоб історичний ворог
України був розбитий».*

Маніфест Головної Української Ради серпень 1914р.

Хід уроку

I. Організаційний момент

II Актуалізації опорних знань учнів.

Запитання до учнів.

У чому полягає трагедія українського народу з початком війни?

Після міркувань учнів вчитель знайомить з темою та метою уроку.

III. Вивчення нового матеріалу)

План уроку:

1. Причини й характер Першої світової війни.
2. Плани Антанти і Троїстого союзу щодо України.
3. Заснування Головної української ради, Союзу визволення України.
4. Формування легіону Українських січових стрільців.

1. Причини й характер «першої світової війни»; «Мозковий штурм»

Запитання учням.

- Які воєнно-політичні блоки сформувалися напередодні Першої світової війни? (прогнозовані відповіді учнів: Антанта (Англія, Франція, Росія), Троїстий союз (Німеччина, Австро-Угорщина, Італія)
- Коли й чому вони утворились?
- Назвіть головні причини війни.

Прогнозовані відповіді

Причини Першої світової війни

1. Загострення суперечностей між провідними державами світу внаслідок нерівномірності їх економічного та соціально-політичного розвитку.
2. Загарбання нових територій, контроль над ринками збуту та джерелами сировини.
3. Наявність двох ворогуючих блоків – Троїстого союзу та Антанти.

Визначте характер Першої світової війни.

(Характер війни - загарбницький, несправедливий).

Під час відповіді використовується метод «ПРЕС».

- Я вважаю...
- Тому що...
- Наприклад...
- Звідси...

2. Плани Антанти і Троїстого союзу щодо України

Роповідь вчителя.

Напередодні Першої світової війни українські землі перебували в складі іноземних держав. Населення зазнавало економічних, політичних і національно- культурних утисків.

Геополітичне положення України немануче перетворювало її в зону зіткнення інтерасів супротивних коаліції, при цьому інтереси українського народу аніскільки не враховувалися.

Підтвердилося сказане І. Франком іще в 1889р. : *«На шахівниці політики Європи українці не є навіть нікчемним пішаком».*

Поясніть висловлювання І.Франка.

Наведіть факти, на підставі яких письменник зробив такий висновок.

Орієнтовна відповідь. Загарбання українських земель було невід'ємною частиною агресивних планів основних учасників ворогуючої коаліції.

Робота з картою.

Використовуючи карту історичного атласу, визначити плани щодо України: Німеччини, Австро-Угорщини, Росії і скласти таблицю

Країна	Території, на які претендувала
Німеччина	Придніпров'я, Донбас, Крим (згодом Україна загалом)
Австро-Угорщина	Волинь, Поділля
Росія	Західноукраїнські землі (Закарпаття, Східна Галичина, Буковина)
Румунія	Північна Буковина, Бесарабія

3.Заснування ГУР, СБУ. Формування легіону Українських Січових Стрільців.

Технологія «Мозковий штурм».

Війна зумовила глибоку кризу українського національного руху. У ньому відбувався розкол. Як ви гадаєте, чому?

Орієнтовна відповідь учнів.

Між кураїнцями ворогуючих сторін виросла прірва. У межах Російської та Австро-Угорської імперій відбувся розкол на прибічників та противників переможної війни.

«Робота в групах»

Кожна група працює над питаннями, відповіді на які знаходить у підручнику.

ГУР

1. Сформулювати визначення терміну.
2. У чому вбачала ГУР «ненаситність царської імперії»? Чи згодні ви з цим твердженням?
3. Чи не ідеалізували члени ГУР «конституційний лад» Австро-Угорської імперії?

СБУ

1. Дати визначення поняттю.
2. У чому полягає історична заслуга СБУ?

Міркування (Це була перша українська організація, яка проголосила своєю метою створення самостійної української держави)

3. Чому більшість українських політиків і партій ставилися до СБУ негативно і навіть вороже?

УСС

1. Сформулювати визначення терміну.
2. Як відбувалося формування українських добровольчих військових підрозділів у складі австро-угорської армії?
3. Сучасний український історик С. Попик вважає, що...*«існування добровільних українських підрозділів мало швидше політичне, ніж військове значення. Українські легіони в Галичині та на Буковині були перш за все, козирною картою в національних іграх українських політиків австрійського уряду.»*

Поясніть, як ви розумієте цю думку? Чи поділяєте ви її? Чому?

Робота з історичним документом. (Робота в парах)

Учні опрцювали програму СВУ, ГУР, визначають її основні політичні цілі та відповідають на запитання.

За яких умов, на вашому вашу думку, могли бути реалізовані ці положення програм?

ГУР «Маніфест...» (додаток)

СВУ «Наша платформа». (додаток)

IV. . Закріплення нових знань та вмінь учнів.

Тестування

Учні заперечують, або стверджують наведені положення.

1. Перша світова війна була випадковою подією.
2. Австро-Угорщина планувала захопити Донбас.
3. Росія мала наміри приєднати Галичину, Буковину і Закарпаття.
4. ГУР очолював Д.Донцов.
5. ГУР займала проросійські позиції.
6. М.Грушевський підтримував діяльність СВУ.
7. Легіон УСС нараховував у своїх лавах 28 тис. чоловік.
8. СВУ виступав за створення самостійної Української держави.
9. СВУ очолював К. Левицький.
10. Перша світова війна розпочалася через убивство ерц – герцога – Франца – Фердинанда.

V. Підсумки уроку

- З початком Першої світової війни українські землі перетворились на арену боротьби двох ворогуючих коаліцій – Антанти і Троїстого союзу, тому і стала для українців братовбивчою війною.

За цих умов розкол в українському національному русі став неминучим.

- Оцінювання рівня знань учнів.

VI. Домашнє завдання

- Опрацювати матеріал за підручником
- Підготувати повідомлення «Бойовий шлях Українських січових стрільців»

Додатки

Головна Українська Рада (ГУР) – міжпартійна організація, створена 1 серпня 1914 представниками трьох галицьких партій (Української націонал-демократичної партії, Української радикальної партії, Української соціал-демократичної партії), головною метою якої був захист інтересів українського населення в Австро-Угорщині в умовах Першої світової війни.

Союз Визволення України (СВУ) – політична організація, утворена у Східній Галичині 4 серпня 1914 р., головною метою якої було проголошення самостійності та соборності України.

Легіон Українських січових стрільців – українське військове формування в складі австро-угорської армії, що діяла на російському фронті у 1914-1917 роках.

Зі звернення Головної Української Ради від 3 серпня 1914р. Історичний ворог України не може спокійно дивитися, що не вся Україна в його руках, що не весь український народ стогне поневолений під його пануванням, що існує частина української землі, де український народ... може жити своїм національним життям...

Перемога Росії мала би принести українському народові Австро-Угорської монархії те саме ярмо, в якому стогне 30 мільйонів українського народу в Російській імперії. Теперішня хвиля кличе український народ стати однодушно проти царської імперії, при тій державі, у якій українське національне життя нашло свободу розвитку. Перевага Австро-Угорської монархії буде нашою перемогою. І чим більша буде поразка Росії, тим швидше виб'є година визволення України.

Додаток

Із платформи Союзу визволення України («Наша платформа»)

Українські землі по обидва боки айстро-російського кордону є не тільки одним із головних теренів сучасної європейської війни, а також одною з причин і предметом війни. Українці добре розуміють, що у війні сій ходить о їх долю, ходить о те, чи в результаті війни український Піємонт в Австрії буде знищений, чи українське життя розцвіте також по той бік Збруча, аж за Дніпро і над Чорне море, не можуть зоставити ся німими свідками теперішніх подій, а голосно і рішучо підносять свої неоспоримі права на національну самостійність. Об'єктивна історична конечність вимагає, аби між західною Європою і Москівщиною повстала українська самостійна держава. Потрібне се для осягнення і утре валення європейської рівноваги, є се в інтересі народів айстро – угорської держави, а передовсім в інтересі німецького народу о обох цісарствах, а для українського народу було б се здійсненнем вікових його мрій і зусиль.

В розумінню сеї історичної конечности російські Українці покликали до життя центральну загально-національну організацію, яка взяла на себе репрезентацію під теперішню хвилю національно – політичних і соціально – економічних інтересів українського народу в Росії. Організацією сею є Союз визволення України. В Союзі репрезентовані всі ті політичні напрями, що стоять на становищі державної самостійности українського народу, а реалізацію своїх національно-політичних і економічних стремлінь в даний момент з'ясуєть з розбиттям Росії у війні. Національно-політичною платформою Союзу є державна самостійність України.

Формою правління самостійної української держави має бути конституційна монархія, з демократичним внутрішнім устроєм політичним, однопалатною системою законодавства, горожанськими, язовими і релігійними свободами для всіх національностей і віроісповідань, а самостійною українською церквою. На випадок прилучення до Австрії більшої чи меншої українсько- російської території буде Союз обстоювати за створенням з усіх земель, заселеним українським народом в Австрії, осібногo автономного краю.

Одночасно зі збудуванням самостійної української держави має бути переведена радикальна аграрна реформа на користь селянства. Є се основний економічний постулат Союзу визволення України.

Тема уроку. Военні дії на території України у 1914 р.

Мета: пояснити, які події першої світової війни відбувалися на українських землях у 1914р.; визначити особливості російської окупаційної політики в Галичині та на Буковині; проаналізувати аргументацію критиків російської окупаційної політики в Західній Україні; пояснити основні терміни і поняття;

розвивати вміння учнів працювати з історичною картою, скласти характеристику історичного явища за наведеними критеріями; вдосконалювати вміння учнів креативно мислити; виховувати в них повагу до історичного минулого України.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: підручник, стінна карта «Україна в Першій світовій війні», атлас, ілюстративний і дидактичний матеріал.

Основні терміни та поняття: Галицька битва; Тимчасове військово-генерал-губернаторство Галичини і Буковини; депортація.

Основні дати: 23 серпня – 21 вересня 1914 р. – Галицька битва; серпень 1914 – червень 1915 – період існування Тимчасового військового генерал-губернаторства Галичини і Буковини.

Хід уроку

I. Організаційний момент

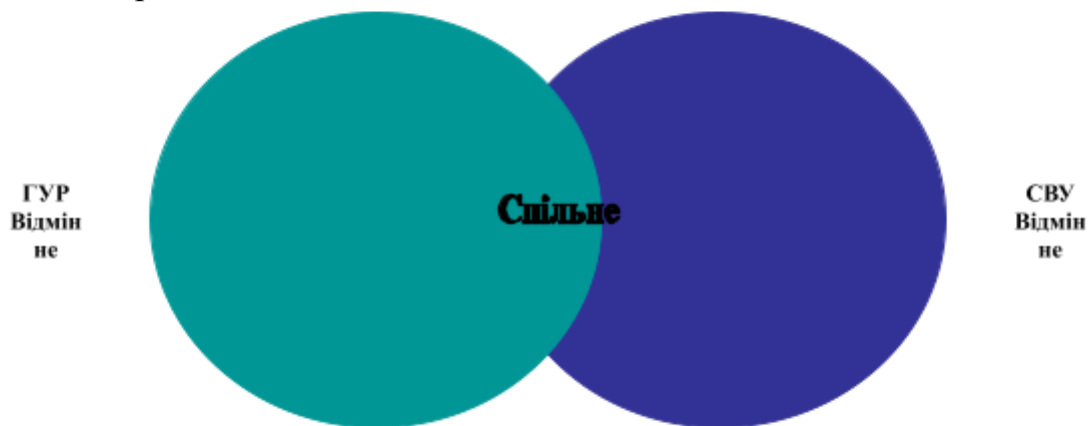
II. Актуалізація опорних знань.

«Чи була перша світова війна для українців братовбивчою?»

Питання для допомоги

Чому ви сказали, що... Що ви маєте на увазі, коли кажете...? Які приклади ви можете навести...?

За допомогою діаграми визначте

III. Мотивація навчальної діяльності.

Метод «Пошук цікавих питань».

Вчитель.

Отже, ми знаємо, які події відбувалися в українських землях на поч. ХХ ст. і яку участь в них брав український народ. Сьогодні ми з'ясуємо, які події відбулися на українських землях в 1914р. Про що ви хотіли б дізнатися на уроці? Запитання учнів вчитель записує на дошці і залишає їх до кінця уроку, щоб використати на етапі закріплення нового матеріалу. Вчитель запитує учнів, як вони розуміють епіграф уроку.

IV. Вивчення нового матеріалу.

План уроку

1. Захоплення російськими військами Східної Галичини та Північної Буковини.
2. Антиукраїнська русифікаторська політика.

1. Захоплення російськими військами Східної Галичини та Північної Буковини.

Колективна робота з підручником.

Учні самостійно опрацьовують матеріал параграф Прослідковуючи за картою перебіг воєнних дій на території України в 1914р, учні починають заповнювати табличну схему «Бойові дії під час Першої світової війни на українських землях 1914-1917р»

Рік	Події
1914	
поч. серпня	Російські війська зупинили наступ австро-угорської армії у прикордонних боях.
18 серпня	Наступ 8-ї російської армії О. Брусилова переріс у загальний наступ Південно-Західному фронту.
23 серпня - 21 вересня	Галицька битва. Росіяни оволоділи Східною Галичиною, Північною Буковиною, вийшли до Карпат.
27-28 вересня	Перші бої січовиків на Ужоцькому і Верецькому перевалах.
кінець осені-зима	Боротьба за Карпатські перевали.

Випереджальне завдання.

Повідомлення учня «Галицька битва» Додаток 1

Вчитель Воєнна кампанія 1914р. завершилась для Росії переможно. Німецький план блискавичної війни провалився. Велику роль у цьому, відіграла боротьба на Східному фронті.

2. Антиукраїнська русифікаторська політика.

Словникова робота. Депортація – примусове виселення осіб або груп населення, а інколи й народів, із місць постійного проживання.

Розповідь вчителя На окупованих західноукраїнських землях російська влада утворила Тимчасове військово-губернаторство Галичини і Буковини. Воно проіснувало від серпня 1914р. до червня 1915р.

Генерал – губернаторство поділялося на 4 губернії – Львівську, Перемишльську, Тернопільську, Чернівецьку.

Робота групами

I група

1. Опрацьовали матеріал підручника
2. Заповнити таблицю «Російська окупаційна політика в Галичині в 1914-1915рр.»

Зразок таблиці

Питання для характеристики	Окупаційна політика
Адміністративний устрій	Тимчасове військово-губернаторство Галичини
Керівник окупаційної адміністрації	Граф Г. Бобринський
Головне завдання окупаційної адміністрації	Швидка інкорпорація Галичини і Буковини до складу Російської імперії за тісної співпраці з місцевими діячами та установами москвофілів.

Політика щодо українства	Репресивна. Запровадження воєнного стану, закриття української преси, заборона друкувати книги українською мовою, припинення діяльності «Просвіт», культурно-освітніх та громадських установ, репресії проти лідерів національного руху, депортації населення, насильницька русифікація
Політика щодо інших етнічних груп	Репресивна. Заборона викладання в школах польською, єврейською, німецькою та іншими мовами.
Церковна політика	Переслідування і нищення УГКЦ, депортація священників, углиб Росії (митрополит А.Шептицький) насаджування православ'я.

II група 1. Опрацювали матеріал підручника 2. Користуючись текстом підручника скласти тезовий план «Політика російського уряду на захоплених територіях».

Зразок плану

1. Утворення Галицько-Буковинського генерал-губернаторства на чолі з графом Г. Бобринським (кінець 1914р.)
2. Насильницька русифікація (впровадження російської мови, законів...)
3. Свідоме знищення українських гімназій, газет і журналів, книгарень, видавництв, бібліотек тощо.
4. Закриття «Просвіт».
5. Заборона української політичної партії спортивних, молодіжних організацій
6. Репресії проти українських політичних та громадських діячів.
7. Переслідування греко-католицької церкви.

Після опрацювання матеріалу, кожна група звітує про результати роботи.

Практична робота

Проаналізуйте наведений документ Зі «Спогадів депутата Державної думи, лідера партії кадетів П. Мілюкова » і дайте відповідь на запитання

Додаток 2

Яким було ставлення російського політика до діяльності адміністрації генерал-губернаторства?

Чому, на вашу думку, російські політики, погляди яких відображав автор документа, не погоджувалися з урядовою політикою на західноукраїнських землях?

V. Закріплення набутих знань.

(З допомогою записаних на початку уроку питань)

VI. Підсумок уроку

- У 1914 - початку 1915рр. українські землі стали одним із важливих театрів воєнних дій Першої світової війни. Їхньою територією простягався Південно-Західний фронт, що був складовою Східного фронту. Воєнна кампанія цього періоду була успішною для російської армії, яка змогла захопити Галичину та Буковину.

- Російська влада на окупованих західноукраїнських землях розпочала здійснювати перетворення, які український політик Д.Дорошенко назвав «галицькою руїною»

VII. Домашнє завдання

Опрацювати §

Випереджальне завдання – підготувати повідомлення про Брусиловський прорив

Додаток 1

«Галицька битва»

Воєнні дії розпочалися бойовими операціями в Галичині. У Галицькій битві 18- серпня -11 вересня 1914р. брали участь 700 тис російських та понад 830 тис. айстро-угорських вояків. На початку битви росіяни в прикордонних боях зупинили просування айстро-угорців. Після цього третя та восьма російські армії під командуванням генералів М. Рузького та О. Брусилова розгорнули наступ Львів та Галич. Він був успішним і завершився взяттям 21 серпня Львова, а наступного

дня – Галича. Розвиваючи наступ , російська армія оточила й блокувала добре укріплену фортецю Перемишль і вийшла до річки Віслока, що за 80 км. Від Кракова. У результаті Галицької битви росіяни оволоділи Східною Галичиною, Північною Буковиною та вийшли на Карпатські перевали. Утрати австро-угорської армії вбитими, пораненими і полоненими становили 400тис., російської – близько 230тис. осіб. Плани німецького командування утримали Східний фронт силами однієї Австро-Угорщини провалилися. Після Галицької битви загострилася ситуація на півдні внаслідок вступу у війну на боці Троїстого союзу Туреччини. До Чорного моря через Дарданелли ввійшли німецькі крейсери «Гебен» і «Бреслау». У жовтні 1914р., потіснивши британсько - французьку ескадру, вони обстріляли Севастополь, Одесу, Феодосію та Новоросійськ.

Додаток 2

Зі «Спогадів» депутата Державної думи,
лідера партії кадетів П.Мілюкова

Наші праві націоналісти в особі графа Г. Бобринського, зайнявши адміністративні посади в «П'ємонті українства», почали переслідувати український національний рух і силою навертати уніатів до православ'я.

Тяжке враження справив арешт митрополита А. Шептицького, який мав неабиякий вплив на авторитет у краї. Усе сприяло наростанню ворожості місцевого населення до переможців.

Тема уроку: Воєнні дії на території України в 1915 – 1917р.

Мета уроку: охарактеризувати хід воєнної компанії у 1915 – 1917рр. на Східному фронті; показати, що ці події мали величезний вплив на політичний та економічний стан як воюючих держав, так і українців у їх складі;

розвивати в учнів уміння розглядати суспільне явище у конкретно-історичних умовах;

виховувати почуття патріотизму і взаєморозуміння між народами на основі особистісного, креативного усвідомлення досвіду історії.

Тип уроку: комбінований

Форма проведення: круглий стіл, (спільне засідання командуючого Півден-но-Західного фронту О.Брусилова, представника Захід-ного фронту, представників австро-угорського та росій-ського командування, старшин УСС)

Обладнання: підручник, стінна карта «Українські землі в роки Першої світової війни», атлас.

Основні поняття і терміни: Перша світова війна, Східний фронт, Брусиловський прорив, бойовий шлях усусівців.

Основні події та дати: 2-10 травня 1915р. – Галицький прорив,
22 червня 1915 – вступ австро-німецьких військ у Львів;
28 квітня – 2 травня 1915 – бій на г.Маківка;
22 травня – початок червня 1916 – Брусилівський прорив
вересень 1916р – бої на горі Лисоні;
червень 1917р – війна набуває позиційного характеру.

*Люд в кайданах, край у руїні,
Навіть молитись ворог не дасть.
Боже великий дай Україні
Силу і славу, волю і владу.
(Із стрілецької молитви)*

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

Творче завдання: есе «П'ятихвилинка – Мої спогади про початок Першої світової війни».

III. Вивчення нового матеріалу

План уроку

1. Воєнні дії на території України в 1915 – 1917рр.
2. Бойовий шлях легіону УСС.
3. Посилення економічної та політичної кризи в Російській та Австро-Угорській імперіях.
4. Наслідки війни.

Вчитель.

Сьогоднішній урок ми з вами проведемо у формі зустрічі – засідання круглого столу: представників Західного та Східного фронтів, старшин УСС, представників австро-угорського та російського командування.

Вони спробують пояснити причину затяжної воєнної кампанії, широких наступальних операцій, загарбницькі наміри держав – учасниць війни стосовно українських земель і братовбивчий характер війни стосовно українців.

Вчитель виступає в ролі нашого сучасника, який намагається зрозуміти: «Чому земля, яка має багатства, славних воїнів, мудрих діячів змушена була терпіти страшні муки руйнувань, втрати надій?»

Перша світова війна стала трагедією для українського народу, який був втягнутий у неї проти його волі. Займаючи вигідне геополітичне становище, українські землі

стали об'єктом зазіхань ворогуючих сторін. Бойові дії на території України призвели до спустошення її західних регіонів.

Війська Росії та австро-німецького блоку проводили в роки війни на українських землях відверто загарбницьку політику.

Російське командування в особі О.Брусилова

Початок успішного наступу нашої 8-тисячної Російської армії, перемога в Галицькій битві 1914р., окупація Галичини та Буковини – це засвідчує перехід Західної України під Російську корону.

Представник Західного фронту генерал Макензен

Намагаючись уникнути позиційної війни я отримав наказ розгорнути широкий наступ на Східному фронті.

2-10 травня 1915р – відбувся Галицький прорив. Російську армією ми змусили відступити.

22 червня 1915р – австро-німецькі війська вступили у Львів.

Командуючий Південно-Західного фронт О.Брусилов

Так, ми зупинили ваш контрнаступ лише весна 1915р. на лінії Кам'янець – Подільський – Тернопіль – Кременець – Дубно.

І хоча ми втратили Північну Буковину, Східну Галичину, Підляшшя, Холмщину, Берестейщину та Західну Волинь, відступаючи ми дотримувалися тактики «спаленої землі» – мости, будівлі, залізниці руйнувалися.

Вчитель.

Але ж здавалося б, ставлення до цих земель, населених «своїми» повинно бути іншим.

Начальник військових сполучень генерал І. Павський

Ні. «Руйнування зроблено ґрунтовно». На Схід вивозилися матеріальні і культурні цінності.

Старшини УСС

Ми воюємо у складі австрійської армії, але вважаємо себе першим підрозділом української армії і наша мета – боротьба за незалежність України.

Російське командування.

Так, частину своїх полків та артилерію ми змушені кинути проти вас. Аж біля Славська у боях за гору Маківку (28 квітня- 12 травня 1915р.) куди було кинуто кавалерію донських козаків під командуванням генерала Камдіна, ми порадували нашого царя Миколу II ще однією перемогою.

Генерал Брусилов

Навесні 1916р. відбулася наступальна операція наших російських військ Південно-Західного фронту (22 травня – початок червня 1916р.), так званий Брусиловський прорив.

Наслідки:

- Захоплено Східну Галичину (без м.Львова) Північну Буковину, частину Західної Волині;
- Фронт просунувся вглиб на 80-120 км.

Вчитель.

Чи були в Росії ресурси для повного розгрому в ході Брусиловського прориву?

Німецьке командування

Та ні. Розвинути цей успіх російської армії не вдалось. Ми перекинули частину військ із Західного фронту. Фронт стабілізувався і в такому стані перебував до літа 1917р.

Усусівці

Не відкидайте і наших заслуг. 30 травня – 1 червня 1915р., беручи участь у боях у наступі німецько-австрійської армії, ми вели важкі бої з російськими військами під Болеховим. Наприкінці червня брали участь у боях за Галич, піднявши над містом жовто-синій прапор.

Вчитель.

На яке ставлення австрійського командування ви заслужили?

Усусівці

Воно було нерівне. «Під час боїв австрійським похвалам не було кінця, під час же затишшя на фронті австрійським зневагам теж не було кінця: тоді Українські січові стрільці бували для австрійців лише «рутенськими зрадниками».

Російське командування

У серпні 1916р. у позиційних боях під Потуторами полк усусівців не витримав нашого наступу.

Остаточно ми підірвали ваші сили в районі гори Лисоні під Бережанами. У вересні 1916р. 133 стрільці загинули, близько 1 тис. опинилися в полоні.

Вчитель.

Зберігся лист січовика Станіслава Гузара своїй сестрі Стефанії, дружині отамана Горука. «Тоді обійшли москалі наші позиції і почалася страшна битва. Уже по оточенню нас ішла депеша за депешою, аби триматися до останнього чоловіка... Своєю обороною урятували Бережани... Але що нам з того, коли ми стратили свій полк».

Усусівці Так, багато з нас загинули. Але за всіма показниками бойового досвіду, військової дисципліни та підготовки наш підрозділ став зародком української національної армії.

Німецько-австрійське командування

В червні 1917р. – розпочався новий наступ російських військ на львівському напрямку і завершився провалом. Росія знову втратила Галичину та Буковину.

Вчитель.

Так, після цієї події війна набула позиційного характеру.

Австро-угорська влада

У наших воєнних поразках винен український народ. Тому ми розгортаєм нові масові інтернування до концентраційних таборів (табірТалергоф). Особливо ведемо боротьбу з москвофільством.

Російське командування

Під час окупації Галичини ми вели також антиукраїнську політику. «Неблагодійних» і «підозрілих» мазепенців ми виселяли в глиб Російської імперії».

Вчитель

Про цю трагедію українського народу історик Д. Дорошенко писав: «Нещасливе українське населення Галичини опинилося буквально між двома вогнями: з одного боку, мордували його москалі за «мазепинство», а з другого – австрійці й мадари за русифільство... «У той же час українці мусили битися за своїх мучителів, одні в рядах російської, другі в рядах австрійської армій...»

Російське командування

Із Наддніпрянської України до армії було мобілізовано 3,5 млн. осіб. Промислові підприємства перепрофільовані на забезпечення армії військовою технікою та боєприпасами.

Австро-угорська влада

Із Західної України до армії мобілізовано понад 250 тис. осіб. Великих збитків війна завдала населенню прикордонних територій України. Великим лихом стало біженство (особливо у Відень).

Вчитель

Які факти свідчать про посилення економічної, соціальної та політичної кризи в Росії та Австро-Угорщині в роки війни.

Російське командування

Авторитет правлячого царського режиму падав серед усіх верств населення. Посилювались опозиційні настрої. Наростали страйки робітників, селянські виступи.

Наростала економічна криза. Становище галузей промисловості, що не мали військових замовлень, стало катастрофічним.

Війна супроводжувалась погіршенням матеріального становища населення.

Австро-угорська влада

Затягування війни й економічна розруха спричиняли наростання незадоволення в країнах. Надприбутки одержувала лише невелика група представників великої промисловості і фінансової буржуазії, а це викликало загострення соціальних суперечностей.

Вчитель

Таким чином, війна спричинила наслідки, що не відповідали тим, на які сподівалися уряди воюючих держав. Замість зміцнення імперської могутності відбулося протилежне.

Незважаючи на великі людські й матеріальні втрати, Перша світова війна сприяла зростанню національної свідомості українського народу, прискорювала процес його перетворення на повноцінну модерну націю, готову до створення власної держави.

IV. Закріплення нового матеріалу.

«Вирок історії»

Хто винен в тому, що українські землі були поділені між іноземними державами, а українці в Першій світовій війні змушені були воювати один проти одного за чужі їм імперські інтереси?

V. Підсумок уроку.

У результаті проведеного уроку учні повинні з'ясувати наступні моменти:

- Перша світова війна дала новий імпульс українському національному руху;
- Зросла національна самосвідомість населення;
- Відбулось створення українських збройних формувань, набуття ними воєнного досвіду;
- Підняття «українського питання» на міжнародному рівні;
- Створилися умови для розгортання українського національно-визвольного руху?

VI. Домашнє завдання

Опрацювати §

Використовуючи структуру доведення підтвердіть або спростуйте тезу, – що українці, які жили на території Росії, мали три орієнтації: «на німецький багнет, на російську милість і на себе».

(В. Винниченко «Відродження нації»).

Урок узагальнення за темою «Становлення козацтва XVI- XVII ст.»

8 клас

Непереможні козаки
Вам лине слава крізь віки,
Вам дякуєм за Україну.
Не дали впасти на коліна!

Наталія Кіщук

Мета: задоволення пізнавальних потреб учнів, вироблення змін з використанням міжпредметних зв'язків; формування інтересу і поваги до історичного минулого України.

Тип уроку урок - проєкт

Обладнання: політична карта Європи історичні карти, учнівські проєкти, виставка художньої літератури, малюнки учнів, плакати, фонограми українських пісень, інформаційні картки.

Етапи роботи над проєктом

1. Ознайомлення учнів із задумом вивчення теми, мети, вироблення ідей.
2. Етап планування, збір матеріалів.
3. Аналіз дослідження, вибір оптимального варіанта проєкту.
4. Виконання учнями проєкту.
5. Контроль та корекція вчителям.
6. Презентація проєкту.
7. Оцінка результатів роботи (аналіз виконання та захисту проєкту, з'ясування причин успіху та невдач).

Хід роботи

I. Організаційний момент

II. Мотивація навчальної діяльності

Козацький період – це героїчна сторінка історії нашого народу

Козацька Україна...Козак...Ці слова з глибокою шаною і гордістю промовляє кожний свідомий українець, бо вони духовно єднують нас із землею своїх батьків, родоводом українським, його славою і водночас трагічною історією.

Вслухаємося в слово "козак"... і почуємо посвист шаблі, запах степу, грізне і переможне "Слава!"

...Слава не поляже,
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, чия кривда
І чий ми діти.
Наша дума, наша пісня
Не мре, не загине...
От де люди, наша слава,
Слава України!

Тарас Шевченко.

Сьогодні настав час представляти нашу спільну роботу – проект "Козацька Україна". Ми повинні визначитися: яка ж історія козацької України – трагічна чи захоплююча?

III. Презентація проєкту "Козацька Україна"

1-а частина. Українське козацтво та Запорізька Січ.

Учитель.

У XV ст. українські землі перебували під владою Польщі і Литви. Саме на цей час припадає виникнення козацтва в Україні.

1489 р. – перші згадки про козаків.

На кордоні лісу і деякого степу, на стику слов'янської осілої сталості і розгульної вольності кочівників народилося козацтво. Багато хто говорить про його особисту культуру і навіть цивілізацію.

Презентація "Запорозьке козацтво"

1.Острів Хортиця – колыска українського козацтва.

2.Козацька зброя.

3.Заняття козаків.

Учитель.

Сприятливі природні умови визначили появу козацтва на островах Дніпра. Оскільки поселення козаків виникло на віддаленій околиці держави, козаки могли організовувати своє життя так, як вважали за необхідне. Ідеалами їхнього життя були свобода, рівність, братерство.

2 – а частина. Історичні постаті.

1. Дмитро Вишневецький (Байда) – видатний гетьман Запорізької Січі.

2. Петро Конашевич – Сагайдачний – полководець і меценат.

3. Гетьман Богдан Хмельницький – видатний полководець, громадський діяч, дипломат.

4. Дмитро Іванович Яворницький – дослідник історії запорозького козацтва.

Учитель.

Життя козаків було підпорядковане військовому часу. З історичних джерел, народних легенд, прислів'їв багато цікаво можна дізнатися про устрій життя і традиції козаків.

3 – а частина. Козаки, їхнє життя, побут та звичаї.

1. "Козацькими стежками"

2. Історія написання картини І. Рєпіна "Запорожці пишуть листа турецькому султану"

3. Роль жінки в історії козацтва.

4. Українські прислів'я, приказки, жарти про козаків.

5. Козацькі заповіді: Заповідь милосердя.

6. Одяг та їжа козаків.

4 – а частина. Запорізька Січ – козацька республіка.

1. Адміністративно - територіальний устрій.

2. Форма правління на Запорізькій Січі.

3. Символи – клейноди

5 – а частина. Музика і козацтво.

Виконання учнями перших куплетів пісень: "Пісня джури", "Пісня про Сагайдачного", "Ой на горі та й жінці жнуть".

6 – а частина. Літературна сторінка.

1. Ознайомлення з книжковою виставкою "Історія козацтва в художній літературі".

2. Українська література і твори: І. Нечуй. Левицький "Запорожці", Оксана Сенатович "Малий віз", І. Крип'якевич "Малі козаки".

3. Обговорення твору Миколи Гоголя "Тарас Бульба" та кінофільми "Тарас Бульба" (в головній ролі Богдан Ступка).

7 – а частина. Відродження козацьких традицій, звичаїв, та бойового мистецтва.

Роль козацтва історії України визначається в наш час на державному рівні. 4 січня 1995 р. Президент України видав Указ про "Про відродження історико - культурних та господарських традицій українського козацтва"

Народ без традицій не живе, а животіє. Коли втрачає свої - йому вбивають в голову чужі. Тому у Запоріжжі, на острові Хортиця існує кінний театр «Запорозькі козаки». Це ціле козацьке містечко з укріпленнями і характерними для хутора – зимівника господарськими будівлями. Тут проводяться в наш час кінні змагання, фольклорно – етнографічні спектаклі, ігрові дійства.

На території кінного театру розташовано Музей дніпровського судноплавства, першими експонатами якого стали козацьке судно I половини XVIII століття та бригантина, побудована на Хортицькій судноверфі.

8 – а частина. Обговорення проблемного питання "Історія козацької України – трагічна чи захоплююча?"

(додаток 1, 2)

IV. Підсумки уроку.

Виникнення козацтва відіграло величезну роль в історії українського народу. Сміливі, мужні козаки захищали країну від завойовників і давали надію українському народу на створення вільної самостійної держави.

V. Домашнє завдання.

Написати міні – твір "Доля України за умови відсутності козацтва".

Додаток №1 Захоплююча

- Багатство, дикість і неприступність Великого Лугу постійно приваблювали втікачів переселенців.

- Кінець XI ст. – період виникнення відважних волелюбних людей – козаків.
- Навіть вороги визнавали авторитет і хоробрість засновника першої Запорізької Січі - Дмитра Вишневецького (легенда про серце).
- Побут, звичаї і традиції козацького товариства і сьогодні викликають захоплення і повагу.
- Це була доба героїчних походів, коли козаки нібито з'явилися перед ворогом з дна моря, на «підводках», займалися «шарпаниною».
- Козацькі хитрощі просто вражають: різні способи подолання ланцюгів, маневреність «чайок», робота розвідників, раптова поява з боку сонця, взяття галер на абордаж, перетягування чайок суходолом, «гуляй-городи», знищення корабля та ін.
- Подвиги запорозького війська стали відомі в багатьох країнах світу, бо вони протягом трьох століть рятували Європу від татарсько-турецького ярма.
- Українська земля породила славетних рицарів української землі: Петра Конашевича-Сагайдачного, Богдана Хмельницького, Максима Кривоноса, Павла Полуботка та ін.
- Війна 1648-1657 рр. стала всенародною війною, Національно-визвольною; таких перемог як під Жовтими Водами і Корсунем. Козаки ще не знали.
- Козацька Україна – це й Іван Сірко, про народження якого навіть існує легенда, згідно з якою він з'явився на світ уже із зубами і схопив зі столу пирога.
- Це був період розвитку науки і меценатства. Як свідчив арабський мандрівник Павло Алеппський, «...майже всі мешканці уміють читати, навіть сироти...».
- Це була доба козацького бароко – грандіозні, пишні архітектурні споруди.
- Саму з козацькою Україною пов'язано багато легенд, дум, переказів, наприклад, про характерників, небачену козацьку силу, про заховані скарби Полуботка, про козацьку кмітливість.
- Саме з козацьких часів найбільшою святиною для козаків став прапор (корогва).
Якщо губили цю святиню, це була страшна ганьба.
- Мазепою було побудовано стільки церков, скільки всіма останніми гетьманами разом взятими.
- Про Мазепу писали такі видатні діячі європейської культури, як Даніель Дефо, Франсуа Вольтер, Джордж Байрон, Віктор Гюго, а Ференц Ліст присвятив йому симфонію, яка так і називалась – «Мазепа».
- Саме в ті часи завдяки Пилипу Орлику з'явилася перша українська Конституція.
- Останній гетьман України Кирило Розумовський провів ряд реформ, будував церкви та школи, прагнув перетворити Глухів на маленький Петербург. Він підтримував талановитих людей, наприклад, М.В. Ломоносова.
- Українці не втратили ані гідності, ані любові до своєї багатостраждальної Батьківщини, ані прагнення до волі та незалежності. Доброта, порядність, співчуття – національні риси, які завжди були властиві українському народові.

Додаток № 2

Трагічна

- У XV-XVIII ст. Україна перебувала під владою іноземних держав: Великого князівства Литовського, Польщі, Угорщини, Московської держави та її васала – Кримського ханства.
- Україна постійно потерпала від набігів турків та татар.
- Після Люблінської унії 1569р. більшість українських земель опинилися в ще гірших умовах - у руках Речі Посполитої, під потрійним гнітом: національним, релігійним і феодальним.
- Поступово поляки дедалі більше і більше обмежували українців у правах, а турки й татари постійно здійснювали напади з Криму.
- Православні церкви перетворювалися на католицькі костьоли; до суду не приймалися скарги українською мовою.
- Український народ часто зраджували і поляки, і татари, і росіяни.
- Поляки збільшили панщину, заборонили козакам обирати гетьмана і полковників, на старшинські посади ставили польських шляхтичів.
- 1654р. – Переяславська рада. Шукаючи союзника для боротьби з Річчю Посполитою, Україна потрапила до рук іншого «хижака» - Московської держави.
- У відповідь на договір між Україною та Московією Туреччина об'єднає свої сили з Річчю Посполитою. Це була пряма загроза для України.
- «До булави треба ще й голови». Тричі приходив до влади й тричі був позбавлений гетьманської булави Юрій Хмельницький. Сподівання батька і народу не виправдав. Навіть заслужив ненависть з боку українського народу. Був страчений за наказом турецького султана.
- Настав 30-річний період Руїни, коли точилася боротьба між Польщею, Московією та Туреччиною за українські землі, яка супроводжувалася підкупам, змовами, воєнними втручаннями, боротьбою за владу.
- І знову розділено українські землі на Лівобережжя та Правобережжя, а народ промовив: «Від Богдана до Івана не було у нас гетьмана».
- Козаки мусили воювати на боці московського війська, працювати на виснажливих роботах з будівництва каналів та Петербурга. Через голод, хвороби, виснажливу працю загинуло багато тисяч вільних українців.
- Звучала анафема (прокляття) в церквах, ним же побудованих. Трагізм у тому, що спроба визволити Україну, відновити державну самостійність Мазепи так і не вдалося.
- Палили Чигирин і Батурин, двічі знищували Запорозьку Січ.
 А в городі у Батурині
 Мужиків та жінок
 Удень сікли та рубали.
 Церкви палили, святії ікони
 Ногами топтали.
- Конституція Пилипа Орлика так і залишилася на папері.
- Малоросія – так називали росіяни ту українську землю, яка перебувала під владою московського царя. І Малоросійська колегія, і правління гетьманського уряду стали повновладними господарями України.
- Під загрозою смертної кари «за зраду» російська імператриця

Катерина II змусила Кирила Розумовського написати прохання про звільнення з посади гетьмана.

- Трагічною була і доля останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського, якого було жорстоко покарано і на 25 років ув'язнено у Соловецькому монастирі.
- Жодна країна, жодна нація світу не пережила стількох воїн, утисків, страждань, скільки довелося витерпіти українському народові.

УРОК 3 ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ 8 КЛАС

Тема. Мистецтво Високого Відродження в Італії

Мета уроку: розкрити суть нової, гуманістичної культури, охарактеризувати розвиток культури доби Високого відродження в Італії, показати внесок культури цього періоду у загальноєвропейську та світову культуру; розвивати в учнів уміння давати характеристику історичним діячам і пам'яткам культури; розкривати характерні риси народу на конкретних прикладах матеріальної та духовної культури. Виховувати в учнів почуття прекрасного, прилучати учнів до досягнень європейської та світової культури, сприяти виробленню в них розуміння тісного поєднання української та європейської культур.

Основні поняття: Відродження, Ренесанс, гуманізм

Обладнання: портрети та картини діячів Відродження, презентації, роздатковий матеріал.

Тип уроку: урок - уявна екскурсія до мистецької галереї

ХІД УРОКУ

I Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань учнів

Бесіда за запитаннями.

Як розвивалася культура в епоху Середньовіччя?

Які процеси вплинули на розвиток культури держав? Як саме?

III. Мотивація навчальної діяльності

Вступне слово вчителя.

Епоха великих змін у поглядах на людину й світ не могла не торкнутися мистецтва. У цей період заново відкриті античні літературні ідеї сміливості думки,

різномірності поглядів на життя, гармонії людини збігалися з настроями тогочасної людини. На зміну аскетизму, схоластиці приходить гасло «Я — людина, ніщо людське не вважаю чужим для себе». Серед діячів культури зростало захоплення культурою стародавніх греків і римлян, їхнім шанобливим ставленням до людини (на відміну від церкви, яка трактувала людину гріховною істотою, а працю — божою карою). Таких людей називали *гуманістами* (від латин. — «людський»). Із їхньою допомогою антична культура змогла відновитися та стати основою для нової культури — Відродження, або Ренесансу.

IV. Спийняття та усвідомлення навчального матеріалу

1. Особливості доби Високого Відродження.

Робота з поняттями.

Гуманізм — прогресивна течія в західноєвропейській культурі, спрямована на утвердження поваги до гідності й розуму людини, її права на земне щастя, вільний вияв природних людських почуттів і здібностей.

Відродження — період в історії Європи, коли в людей відродився інтерес до античної культури.

Ренесанс — епоха в розвитку культури в низці країн Європи, що настала після Середньовіччя. Характеризується піднесенням суспільно-політичного й культурного рухів.

Основні ідеї гуманістів

- Людина — богоподібна й розумна істота, тому заслуговує на любов і повагу;
- людина має право насолоджуватися природою, коханням, славою;
- людина зобов'язана: бути справедливою, порядною, працьовитою, жертвувати особистою вигодою задля громадських інтересів;
- людина має прагнути знань, оскільки лише творча праця та освіченість відрізняють людину від тварини;
- у людському суспільстві не має бути війн, розбоїв, тиранії, а повинні процвітати політичні свободи;
- люди мають жити за законами та віддаватися громадським справам;
- надмірний потяг до багатства є шкідливим, оскільки псує людину;
- людина має бути щедрою та великодушною.

Розповідь учителя.

Отже, ці гуманістичні ідеї лягли в основу культури епохи Відродження. Не випадково батьківщиною Відродження стала Італія — одна з країн класичної античної культури. Представникам італійського Відродження здавалося, що вони відновлюють мистецтво Давніх Греції та Риму, хоча насправді це був фактично новий підхід до відображення реального світу людини та природи на основах гуманізму. У їхніх мистецьких творах домінує образ прекрасної, гармонійно розвиненої, сильної духом і тілом людини — героя, який зміг піднятися над буденністю.

Отже, сьогодні ми з вами здійнимо уявну екскурсію до мистецької галереї і познайомимся з найяскравішими представниками часу Відродження Італії. а екскурсовадами будуть учні класу.

І першим буде Леонардо да Вінчі (1452-1519) – 67 років

Повідомлення учня «Леонардо да Вінчі»

Леонардо да Вінчі походив із Флоренції, яка подарувала світу багато видатних людей. Він народився в родині нотаріуса, а у 12 років став учнем флорентійського майстра Андреа Верокіо. Уже своїми ранніми роботами він зміг уразити сучасників. Учитель відмовився займатися ремеслом художника, оскільки вважав, що учень його перевершив. Одночасно Л. да Вінчі працював над проектами різних механічних пристроїв: прядок, токарних верстатів, млинів, сукновальних машин, пристроїв для водолазів і літальних апаратів. Згодом він переїхав до Мілана, де розписав стіну трапезної міланського монастиря. Найбільш уражаючою композицією тут була «Таємна вечеря». Також до видатних творів художника належать: «Джоконда», «Мадонна з квіткою», «Мадонна в гроті», «Мадонна з немовлям» тощо.

Робота над картиною (аналіз)

- Які почуття викликає у вас ця картина?

Документ 1. «Таємна вечеря»

На стіні, відносячи глядача до світу гармонії та величних видовищ, розгортається євангельська драма обманутої довіри. Головна діюча особа — чоловік зі скорботним обличчям, який приймає те, що тут вершиться як неминуче. Христос тільки-но сказав своїм учням: «Один із вас зрадить мене». І зрадник сидить разом з іншими. Христос покірний своїй долі, сповнений усвідомлення жертвовності свого подвигу. Його нахилена голова з опущеними очима, жест рук неймовірно прекрасні й величні. Христос — центр усієї композиції. Його смуток і спокій вічні, закономірні — у цьому полягає глибокий зміст цієї драми.

Документ 2. «Мона Ліза» («Джоконда»)

Не можна уявити собі композиції більш простої та ясної, більш завершеної та гармонійної. Усе живе тріпоче у фігурі Мони Лізи. Вона справжня, наче саме життя. На її обличчі ледь грає посмішка, яка нестримною силою притягує до себе глядача. У її очах ми бачимо і мудрість, і лукавство, і велич, і знання якоїсь таємниці. А її посмішка розливається по всій картині, обгортає все тіло цієї жінки: її високий лоб; одяг, місячний пейзаж ледь пронизує коричнювату тканину сукні із золотистими відблисками й димно-смагдакове марево неба та скал. Поглянувши на неї, ми потрапляємо під її владу, у якій закладена невідома нам велика принадлива сила.

Документ 3. «Мадонна з квіткою».

Ми бачимо зовсім юну мати, яка могла б повернути до нас голову, щоб подарувати щасливу посмішку, а потім знову віддатися радісній грі із сином. Вічна краса материнства — у цьому нескінченна чарівність картини.

Документ 4. «Мадонна в гроті»

Ця картина випромінює чарівливу гармонію всіх чотирьох фігур. Наш погляд спрямовується вглиб картини, у манливі просвіти темних скал, під якими знайшли захист фігури, створені Леонардо. І таємниця пронизує і їхні обличчя, і синюваті розщелини, і напівморок скал.

Завдання до документів.

1. Як характеризують Л. да Вінчі його висловлювання, що збереглися в записних книжках:

«Швидше смерть, ніж утома».

«Усі праці не здатні втомити мене».

«Я не втомлююся, коли приношу користь»¹

2. Уважно розгляньте картину Л. да Вінчі «Джоконда». Як художник досяг виразності в зображенні обличчя та фігури жінки? Зверніть увагу на фарби й композицію картини. Чим приваблює до себе пейзаж?

3. Розгляньте картину Л. да Вінчі «Мадонна з квіткою». Чим відрізняється це зображення від середньовічних ікон?

4. Визначте ідею творів Л. да Вінчі.

ПЕРЕГЛЯД ПРЕЗЕНТАЦІЇ «Леонардо да Вінчі»

Повідомлення учня. «Рафаель Санті»

Рафаель Санті(1483-1520) – 37 років Народився у Флоренції. Він прожив коротке (37 років), але яскраве життя. Працював у Римі. У його картинах панують спокій і гармонія. Особливо багато уваги Рафаель приділяв малюванню Мадонн. Його картини передають найтонші відтінки почуттів матері до дитини. Величний образ Богоматері Марії, заступниці людства, знайшов своє відображення в його картині «Сікстинська Мадонна».

За роки своєї діяльності Рафаель створив величезну кількість живописних полотен та настінних розписів. Усі вони стали зразком досконалості й краси в мистецтві. Відомими полотнами є також: «Заручення Марії», «Мадонна дель Грандучі», «Мадонна Конестабіле», «Мадонна в зелені», «Мадонна ді Фоліно», «Афінська школа» тощо.

Документ 1. «Сікстинська Мадонна»

Марія йде по хмарах і несе скою дитину. Слава її нічим не підкреслена. Ноги її босі. Але як повелительку зустрічає її, прихиливши коліна, папа Сікст, свята Варвара опускає очі, а два ангели спрямовують угору свій мрійливо-задумливий погляд.

Вона йде до людей, юна й велична, щось приховавши у своїй душі. Вітер розвіває волосся дитини, й очі її Дивляться на світ із такою силою та прозорінням, наче вона бачить і свою долю, і долю всього людства.

Документ 4. «Афінська школа»

У центрі велично прямують Платон та Арістотель, а навколо них стоять інші видатні вчені — Архімеду, Сократ, Діоген, Геракліт. Фігура Арістотеля ступає легко й вільно. Благородність його рухів, м'які вигини плечей, рук і зборок одягу, темній світлі тони додають їй грації та гармонії. Його обличчя сяє розумом і добром. В образі Арістотеля закладені справжня сила та спокій.

Завдання до документів.

1.Що спільного та відмінного ви бачите у творах Л. да Вінчі та Рафаеля?

2.Розгляньте картину Рафаеля «Сікстинська Мадонна». Що незвичного ви бачите в зображеннях Мадонни та немовляти? Яку головну думку хотів повідомити художник глядачу?

3.Чому Рафаеля називають «Співцем Мадонни» ?

ПЕРЕГЛЯД ПРЕЗЕНТАЦІЇ «Рафаель Санті»

Повідомлення учня «Мікеланджело Буонарроті»

Мікеланджело Буонарроті(1475-1564) – 89 років — скульптор, живописець, архітектор, військовий інженер і поет. Він досяг великої точності в зображенні сили та краси людського тіла. Його творчий шлях почався з Флоренції, а потім він приїхав до Рима на прохання Папи , який доручив йому розпис Ватикана. Мікеланджело працював чотири роки, не допускаючи нікого до капели. Він також узяв участь у

споруджені Собору Святого Петра в Римі. Купол собору — вінець архітектурної творчості митця. Мікеланджело також створив скульптурні образи «Давид», «Мойсей», скульптури рабів тощо.

Документ 1. «Давид»

Це величний і прекрасний юнак, сповнений безмежної відваги та сили. Спокійний, але відразу ж готовий розгорнути свою силу для перемоги над злом. Перекоаний у своїй правоті й перемозі — справжній монумент героїчній особистості, людині, якою вона має бути.

Документи. «Мойсей»

Цей скульптурний Мойсей здається вищим за все оточення. Глядач насолоджується й цими різноманітними формами, і цими руками та жестами. Усі частини тіла передані повною свободою різця, і глядач має можливість цілком насолодитися досконалістю.

Документ 3. Сікстинська капела в Римі

Кожна композиція існує одночасно і сама по собі, і як невід'ємна частина цілого, оскільки всі вони взаємно узгоджені. Тут існує повна гармонія між частинами й цілим, їхня повна рівнозначність. Ви відчуваєте що ця краса народжується не тільки від ідеальних пропорцій або поєднань, а скоріше виражає вищу духовність і якусь нелюдську силу, що рветься зовні, бажає затвердити свою владу, свою волю, свої безмежні можливості.

Документ 4. Купол собору Святого Петра

Купол собору Святого Петра — вінець архітектурної творчості майстра. Це дійсно досконале творіння його руки та різця. Буремний динамізм, внутрішня боротьба контрастів, усезаповнюючий рух вільно й органічно поєднані в цьому куполі в струнке, замкнене ціле ідеальних пропорцій.

Завдання до документів.

1. Мікеланджело писав: «Хто йде за іншими, ніколи їх не обжене, хто сам не вміє добре працювати, ніколи не зможе як слід скористатися чужими творами». Як, на думку Мікеланджело, художник має ставитися до творчості, щоб досягти найвищих результатів?

2. Якими засобами митець досяг виразності в скульптурі «Давид»?

3. Як можна визначити, що статуя «Мойсей» належить Мікеланджело? Які спільні риси мають статуї «Давид» і «Мойсей»?

ПЕРЕГЛЯД ПРЕЗЕНТАЦІЇ «Мікеланджело Буонарроті»

Повідомлення учня «Тиціан»

Нікому точно не відомо, скільки років прожив Тиціан, але можна стверджувати, що коли він помер у 1576 р., йому було не менше ніж 80 і не більше ніж 103 роки. Венеціанець був відомий у всій Європі. Він писав портрети королів Іспанії та Франції. Німецький імператор Карл V надав йому титул графа. Багато європейських монархів були замовниками художника, але головним у його творчості було оспівування краси жінки. Ні до, ні після нього ніхто так захоплено цього не робив. Кожний портрет Тиціана передає індивідуальну неповторність кожної людини.

Документ 1. «Портрет молодої ЖІНКИ»

Тут дійсно оспівана сяюча жіноча краса та грація. Образ Молодої жінки виражає і високий жіночий ідеал, і чисту радість. Який ніжний рожевий тон оголеного плеча,

якою дійсністю є її рука в поєднанні з білизнаю сорочки й оксамитом одягу. У цьому образі немає нічого порочного, як немає нічого порочного в повноті щастя.

Документ 2. «Магдалина, що кається»

Горе грішниці, що кається, потопає в красі живопису та знаменує торжество життєстверджуючого начала. Гарне обличчя Магдалини, прекрасна волога сліз на її очах, із такою вірою піднятих до неба. Перед нами венеціанка з ніжною оксамитовою шкірою та шовковим волоссям, й осінній пейзаж, який складає з нею та її горем одне ціле.

Документ 3. «Портрет юнака з рукавичкою»

Ми не знаємо, хто цей юнак. Але яка в нього спокійна й гордовита постава! Він молодий, упевнений у своїй силі і своєму праві на щастя. Але куди ж спрямований цей погляд?

Завдання до документів.

1. Назвіть основну тематику творів Тиціана.
2. Що спільного у творчості цього художника з іншими митцями епохи Відродження?
3. Розгляньте картину Тиціана «Портрет юнака з рукавичкою». Що, на вашу думку, виражає погляд зображеного юнака?

ПЕРЕГЛЯД ПРЕЗЕНТАЦІЇ «Тіціан»

Підсумкова бесіда.

- 1) Як у творах митців італійського Відродження відбилися ідеали цієї епохи?
- 2) Хто з митців писав твори на релігійну тематику? Чим ці картини відрізняються від середньовічних ікон?

V. Узагальнення та систематизація знань

1. З поданого переліку картин виберіть ті, що належать даним авторам.

Леонардо да Вінчі	Рафаель Санті	Мікеланджело Буонарроті	Тиціан

- 1) Афінська школа
- 2) Мойсей
- 3) Таємна вечеря
- 4) Сікстинська Мадонна
- 5) Сікстинська капела в Римі
- 6) Портрет молодої жінки
- 7) Давид
- 8) Мона Ліз
- 9) Магдалина, що кається

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Опрацювати матеріал § підручника. дати відповідь на питання Кого, на вашу думку, можна назвати центральною фігурою епохи Високого Відродження? Чому ви так вважаєте

Урок з історії України 7 клас

«Київська Русь наприкінці X – у першій половині XI ст.»

Мета: систематизувати знання учнів з теми, повторити головні події й поняття теми; підготуватися до тематичного оцінювання; розвивати вміння аналізувати історичні факти, скласти розповідь про історичні події, висловлювати власну точку зору, прислухатися до думки іншої людини; вдосконалювати вміння працювати в групах; виховувати інтерес до історії свого народу.

Обладнання: роздатковий матеріал, сигнальні картки

Тип уроку: узагальнення, систематизація та корекція знань, умінь і навичок учнів.

Форма уроку: урок – змагання.

Хід уроку:

I. Організаційний момент.

II. Виконання учнями різноманітних завдань.

Завдання I Історична загадка». Хто це?

- Він – син князя Святослава, будівничий Десятинної церкви. Це він, за словами Нестора, повелів Перуна прив'язати до хвоста коневі і волочити. В народі його прозвали «Ясним сонечком України». Завдяки йому ми і сьогодні є християнами. (Володимир).
- В історію світу він увійшов під прізвиськом «тесть Європи». Саме він збудував велетенські земляні вали товщиною 30 м навколо Києва. Був надзвичайно освіченою людиною, адже до книг виявляв охоту, читаючи їх і вдень і вночі. Його ім'я складається із семи літер. (Ярослав).

- Він найкраще описав життя в Київській Русі. Завдяки йому ми знаємо про міжусобні війни після смерті князя Святослава. Це найвідоміший літописець Київської держави. Автор «Повісті минулих літ». (Нестор).

Вона старша донька Ярослава Мудрого, дружина угорського короля Андрія. Саме вона прийняла католицьку віру і підписувала державні документи своїм новим ім'ям Агмунда. Після смерті чоловіка змушена була втекти в Німеччину. (Анастасія).

- Він батько трьох синів: Ярополка, Олега, Володимира, між якими точилася міжусобна боротьба. Все своє життя провів у військових походах. Одноосібним наступником був його син Володимир, онук Ігоря та Ольги. (Святослав).

Завдання 2 Світлофор». Правильну відповідь на тестові завдання учні демонструють сигнальними картками.

- У 1036 році Київ зазнав нападу збоку:

А) печенігів Б) варягів В) половців

- Ярослав заснував місто:

А) Юр'єв Б) Львів В) Володимир

- Збирання меду диких бджіл мало назву :

А) мисливство Б) бортництво В) візництво

- Тонко вироблена теляча шкіра це :

А) пергамент Б) береста В) папір

- Збирання данини з населення князем та його дружиною називалося :

А) полюддя Б) панщина В) оброк

- Авторами азбуки кирилиці були:

А) Кирило і Мефодій Б) Борис і Гліб

•

Завдання 3 Угорський кросворд (слова ламаються тільки під прямим кутом).

Г	Р	Х	І	Т	Е
Р	А	Р	У	Т	К
И	А	А	Ч	Е	Х
В	Н	І	В	Я	І
Е	Д	Ч	П	В	О
Т	И	Е	У	Ч	Т
Е	Н	А	К	И	Н
Ц	Ь	З	М	У	А
Ч	Я	Д	Ь	Р	О
Е	Л	Ь	Ц	Е	М

1. Основна руська грошова одиниця.
2. Європейська країна, з якої мав дружні стосунки Володимир Великий.
3. Будівниче мистецтво.
4. Народні збори у слов'ян.
5. Центральна, укріплена частина руського міста.
6. Обслуга при князівських і боярських домах.
7. Селянин, який працював за грошову позику.
8. Земельне володіння, що передавалося у спадщину.
9. Руський билинний герой Ілля....

Завдання 4. З якими подіями пов'язаний цей вислів?

7 12 1 15 1 6 9 3 14 11 1 2 16 16 10 5 17 14 13
6 4 10 18 3 2 17 15 13 14 8 14 13

Слова – ключі:

13 12 4 3 2 19 – прізвисько князя Ярослава

7 14 8 14 17 20 5 2 – кочівники, вороги Київської Русі

18 10 15 3 2 – верхівка руського суспільства, радники князя

4 14 11 15 1 2 17 17 6 – перша мурована церква в Києві

9 3 2 11 1 2 15 17 11 1 16 10 – релігія, що прийшла на зміну язичництву

Завдання 5 Робота з датами.

- 1) 980 – 1015 pp.;
- 2) 1037 p.;
- 3) 988 p.;
- 4) 1036 – 1054 pp.;
- 5) 1018 p.;
- 6) 1023 p.

Завдання 6 Історичне оповідання на одну із тем: «У місті Володимира», «У день Хрещення», «Богатирі».

III. Підсумки уроку.

Учитель повідомляє результати гри, визначає переможців, називає межу оцінювання гравців капітанами. Капітани виставляють оцінки своїм гравцям, коментуючи їх.

IV. Домашнє завдання.

Скласти тестові завдання, кросворди, ребуси за темою, підготуватися до уроку тематичного оцінювання.

Дидактичні матеріали Історія України 8 кл.

«Національно-культурний рух в Україні
в другій половині XVI-першій половині XVII ст.»
«Скарби української культури».

1. «Виправ помилки!»

Вставте пропущені слова в тексті. «Минав 1623 р. Від часу заборони (поновлення) католицької (православної) ієрархії сплило 4 (3) роки. Та ще довго доведеться боротися католикам (православним), аби відновлений єпископат визнала гетьманська (королівська) влада. Отож Українська католицька (православна) церква і далі лишалася в Україні (Речі Посполитій) поза законом.2.

Тести.

1)Чи вірним є твердження, що на українських землях з'явилися протестантські церкви.

а)так; б)ні; в)в обмежених кількостях.

2)На якій Святій книзі приносять присягу теперішні Президенти України:

а) Остромировому Євангелії; б) Острозькій Біблії; в) Переяславському Євангелії.

3) Як ви вважаєте, працюючи над написанням перекладів Святого Письма,:

- а) ченці постійно молилися, просячи в Бога наснаги;
- б) ченці постійно працювали під наглядом багатих замовників;
- в) ченців звільняли від будь-яких релігійних обітниць.

4) Чи погоджуєтесь ви з думкою, що братства виникали, як:

а) закономірний результат політики польського уряду на українських землях;

б) випадкове явище;

в) ініціатива енергійних, національно-свідомих українців.

5) Які документи мали братства:

а) статут; б) конституцію; в) положення.

6) Який церковний діяч затвердив перевагу Львівського братства над іншими братствами :

а) митрополит Петро Могила; б) антиохійський патріарх Йоаким; в) Папа Римський.

7) Чого сподівалися досягти українці через унію з римо-католицькою церквою:

а) єдності свого народу; б) захисту від мусульман; в) отримати винагороду від католицької церкви.

8) Поява якого виду літературних творів була зумовлена ідеєю унії католицької і православної церков? :

а) філософського; б) полемічного; в) богословського.

9) Простий український православний люд вбачав в унії:

- а) зраду українською шляхтою інтересів православної віри;
- б) зазіхання католиків на релігійні почуття православних;
- в) йому були байдужі релігійні суперечки.

10) Новоутворена церква на Берестейському соборі отримала назву:

а) соціанська б) уніатська; в) католицька.

11) Церковна унія 1596р. мала на меті виправити помилки, здійснені у :

а) 1054р.; б) 1569р. в) 325р.

12) Хто, на вашу думку, отримав найбільше «дивідендів» від укладення унії:

а) католики; б) ушати; в) православні .

Стисло сформулюйте, про що йдеться в джерелах про церковне життя на Україні в першій половині XVII ст.

1) «Хто сповідує грецьку Віру і не перейшов унію, той не може проживати в місті, міряти ліктем і квартою і бути прийнятим до цеху. Не дозволяється

проводжати за церковним обрядом тіло померлого і відкрито приходити до хворого з тайнами Божими» Лаврентій Девевинський

У джерелі йдеться про...

2)«...храм втрачає свої прикраси від дощів, - писав Верещагін про стан Софійського собору, - що проникають крізь дірявий дах, у деяких місцях стіни почали падати. Вигляд у храму такий жалюгідний, що богослужіння в ньому не проводяться.»

У джерелі йдеться про... Що об'єднує ці історичні джерела?

3. Скориставшись картою, дайте відповіді на питання :

1)Які українські єпархії на поч. XVI ст. відійшли від Кшвської митрополії до московської?

2)В яких історико-етнографічних країнських хрепонах знаходилося найбільше єпископських осідків та єпархій ...

3)Вкажіть православні монастирі Києва, Галичини.

6)У 1615-1616р. ректор; 7)засновник Києво-Могилянської академії.

4. Накресліть лінію часу та розв'яжіть хронологічну задачу.

Що відбулося раніше: Берестейська унія, легалізація Української православної церкви, відновлення вищої православної ієрархії".

Пам'ятка «Як розв'язати хронологічну задачу».

1)Накресліть «лінію часу» - пряму лінію, переділену рисочками на рівні відрізки, що позначають певне число років .

2)На початку лінії поставте більшу і товстішу риску - початок відліку, а наприкінці - стрілочку, що символізує рух часу.

3)Для орієнтації в часі поставте рік, у якому живемо.

4)Якщо для розв'язку хронологічної задачі вам не потрібно позначати однакові проміжки часу, століття або тисячоліття, то перервіть лінію пунктирною лінією. На лінії часу та під нею залишіть умову завдання. Поряд з лінією виконайте обчислення та залишіть стислу відповідь до завдання.

5. Які твердження стосуються митрополита Іова Борецького.

1)походив з Молдови;

2)походив з Галичини;

3)став першим православним митрополитом;

4)був прихильником Берестейської унії;

5)вважав, що недостатня освіта - це головна причина занепаду культурно-національного життя в Україні;

6)У 1615-1616р. ректор;

7)засновник Києво-Могилянської академії;

8)запровадив єдиний «Служебник» для церковної служби.

6. Доберіть відповідники

а)катехізис; б)митрополича консисторія; в)консисторія; г)требник;
д)ставропігія; е)ієрархія.

а)церковний судовий орган; б)правила церковних служб;

в)сповідання вір; г)кальвіністка община;

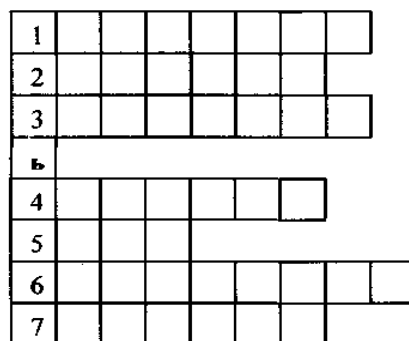
д)поділ на вищі та нижчі чини, що передбачає сувору підлеглисть за чином
або посадою вищим .

е)право підпорядковуватися безпосередньо патріархові.

7. Накресліть лінію часу та розв'яжіть хронологічну задачу.

Скільки років минуло від створення «Остромирового Євангелія» до видання
«Острозької Біблії»

8. Розгадати кросворд перші букви слів по вертикалі якого означають
«Сукупність матеріальних та духовних цінностей, створених людством».
Відповідь : «Культура»

1. Автор поеми «Роксоланія» (Кленович)

2. Наша Батьківщина (Україна)

3. Школа, заснована Петром Могилою (Лаврська)

4. Богослужбова книга Петра Могили (Требник)

5. Слово «союз» перекладається, як (унія)

6. Поема С.Кленовича («Роксоланія»)

7. Перша українська друкована книга Г.Федорова у Львові («Апостол»)

9.Здійсніть мандрівку у минуле.

Уявіть себе кобзарем, який співає пісні-думи на ярмарку.

Поміркуйте!

1)Чому, на вашу думку, люди з цікавістю слухають кобзаря?

- 2) Представники яких станів були найбільш уважними слухачами? Чому?
- 3) Як ви вважаєте, чи відбувалися ярмарки без участі кобзарів?
- 4) Про що свідчить любов українців до музики?
- 5) Яку історичну думку, ви хотіли б переповісти?

Українські землі наприкінці XVII-на початку XVIIIст.

«Історичний калейдоскоп»

1. Хронологічний диктант-тест «Іван Мазепа: хронологія подій».

1) У 1668р. :

- а) І. Мазепа був обраний гетьманом;
- б) І. Мазепа поїхав з посольством до Москви;
- в) І. Мазепа підписав Переяславські статті.

2) У 1687р. відбулася :

а) козацька рада на р. Коломак ; б) козацька рада в Чигирині в) козацька рада у Глухові.

3) У 1689р. відбувся:

а) Перший Кримський похід; б) другий Кримський похід; в) третій Кримський похід.

4) 1702-1704рр. Отримав назву:

а) «Друга Хмельниччина» б) паліївщина; в) гетьманщина.

5) У 1704р. Іван Мазепа:

- а) підписав угоду з Швецією;
- б) очолив військо, яке завдало поразки визвольному руху;
- в) об'єднав обидві частини України.

6) 30 жовтня 1708р Іван Мазепа:

- а) уклав договір зі Швецією; б) уклав угоду з Петром I; в) уклав угоду з польським королем.

7) В листопаді 1708р.

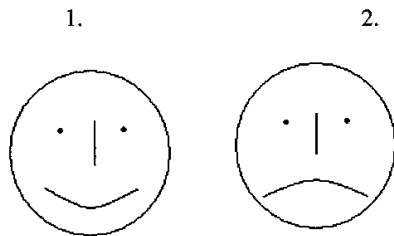
- а) було зруйновано столицю І. Мазепи - Батурин;
- б) було зруйновано столицю І. Мазепи - Чигирин;
- в) піддано І.

Мазепанафемі

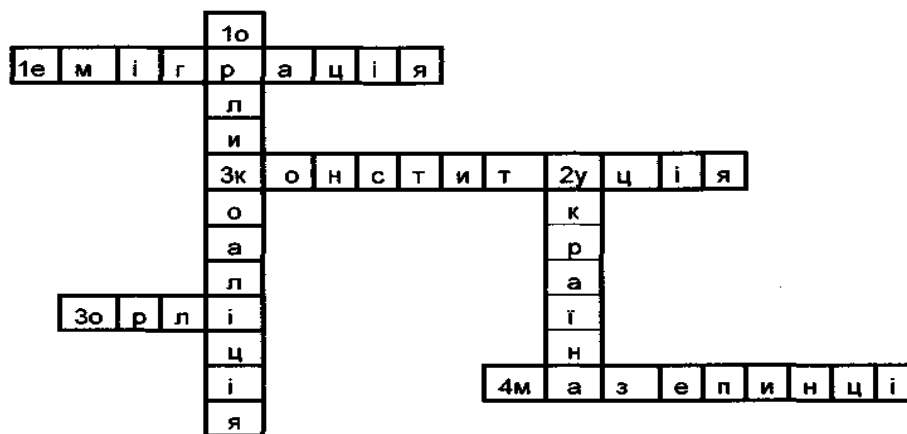
8) У 1708р.

- а) «Душа Мазепи» повернулася з Петербурга на Україну;

- б) шведське військо перейшло на Україну;
в) рядове козацтво оцінило дії І. Мазепи, як дії зрадника.
2. Які вчинки І. Мазепи ви схвалюєте, а які ні. Впишіть їх у вибраний вами «вираз».

- 1.Звинуватив І. Самойловича у зраді
 - 2.Прагнув стати досвідченим політиком - вивчав мови, багато мандрував.
 - 3.Придушив повстання С. Палія.
 - 4.Підписав Коломацькі статті 1687р.
 5. Надав козацькі загони для участі російської армії у походах проти Криму.
 - 6.Надавав власні кошти на будівництво та відбудову церков.
 - 7.Підтримував козацьку старшину.
 - 8.Прагнув чітко розмежувати козацтво і селянство.
 - 9.Займався культурно-освітницькою діяльністю.
 - Ю.Уклав союз зі Швецією.
 - 11 .Тримав свої плани в таємниці. Від більшості населення.
 - 12.Пожертвував воєнним добробутом, життям заради українських інтересів.
3. Як називався і коли був прийнятий документ в якому сказано:
- а) «чільними радниками у нашій Вітчизні мають бути генеральні старшини зогляду на важливість їхніх посад...»
 - б) «... призначаються три сесії Генеральної ради ...»
 - в) «між радами Україною правитиме гетьман з генеральною старшиною.
- Листи з інших держав гетьман повинен зачитувати старшині, так само і відповіді».
- Яке значення має цей документ для українських державотворчих традицій.
- Складіть питання до кросворда «Еміграція».

Відповіді:

По горизонталі:

1. Від'їзд із батьківщини до інших країн.
2. Основний закон держави.
3. Аеропорт у Франції, названий на честь сина першого українського гетьмана в еміграції.
4. Назва людей, які підтримували ідеї І. Мазепи.

По вертикалі: 1. Перший український гетьман у вигнанні.

2. Наша Батьківщина. 3. Політичний, військовий союз проти спільного суперника.

5. Кому належали слова? «Українці і так мають більше вольностей, ніж який-небудь народ на землі» (Петро)

«Виступаючи за вітчизну я не боюся ні кайданів, ні в'язниці, і для мене краще найгіршою смертю вмерти, ніж дивитися на жахливу загибель моїх земляків».

(П. Полуботок)

«Це той первий, що розпинав неньку - Україну...» (Т. Шевченко)

«За невинне страждання моє і земляків моїх будем судитися у спільного і нелицемірного судді, Бога нашого. Скоро станемо перед ним і він розсудить Петра з Павлом». (П. Полуботок)

«Я тут президент, а ви ніщо! Зігну я вас, а ваші вольності скасую» (Очільник Малоросійської колегії Ст. Вельямінов)

«Умремо всі, а столиці не здамо» (Полковник Чечель під час оборони Батурина.)

б. Тестування. Дайте ствердну або заперечну відповідь.

1. Скоропадський таврував І. Мазепу. (ні)
2. І. Скоропадський був наказним гетьманом. (ні)
1. Дії І. Скоропадського контролював царський резидент Ізмайлов. (так)
2. Україну за Петра І почали називати Малоросійським краєм. (так)

3. І.Скоропадський уклав Петром І Решетилівські статті.(так)
4. За гетьманування І.Скоропадського царський уряд сприяв розвитку економіки України, (ні)
5. За часів Петра І культура України досягла значних успіхів.(ні)
6. І.Скоропадський зумів завадити вивозу з України історичних культурних цінностей.(ні)
9. І.Скоропадський давав згоду на утворення Малоросійської колегії.(ні)
- ІО.Козацька старшина погодилася на утворення Малоросійської колегії.(ні)
- 11.І.Скоропадський призначив П.Полуботка наказним гетьманом.(так)
- 12.І.Скоропадський мав всі підстави для того щоб призначити наказним гетьманом П.Полуботка.

6. Дидактична гра «Історична куля»

Впишіть в «історичну кулю» характерні риси правління Д.Апостола

- 1 .Став гетьманом України після Івана Мазепи.
 2. Був миргородським полковником.
 3. Підтримував Мазепу, але «покаявся» за це перед царем.
 4. Більшість свого часу проводив у військових походах.
 5. Став гетьманом у 73 роки.
 - 6.Отримав право затверджувати тільки нижчу козацьку старшину.
 7. Був вільний у дипломатичних діях.
 8. Здійснив ревізію землеволодінь.
 9. Заохочував росіян купувати землі в Україні.
 - 10.Впорядкував фінанси і податки.
 11. Домігся відновлення права гетьмана призначати генеральну старшину і полковників.
 - 12.Здійснив судову реформу.
7. Філософський диктант.
1. Чи вважаєте ви, що народ, який потрапив в колоніальну залежність повинен зберігати і розвивати власну культуру?
а) так; б) ні; в) не знаю.
 2. Поміркуйте, духовне життя є...
а) складовою культури;
б) без нього можна обійтися;
в) сприяє збереженню ідентичності нації.
 3. Українці, які займали високі посади, змушені були «розплачуватися» :
а)грошима;б) національною приналежністю; в) релігійними переконаннями.
 4. В умовах колонізаторської політики царського уряду більшість українців:

- а) зберігали українські традиції; б) ставали «темним, неосвітченим народом»;
в) переймали російську культуру.

5. Більшість українців отримували освіту завдяки:

- а) мандрівним дякам; б) політиці гетьманських урядів;
в) політиці російського уряду.

6. Українська література була:

- а) багатомовною; б) її не існувало;

в) в ній переважали твори українською мовою.

7. Першість в літературі релігійних творів зумовлявало те що :

- а) цього вимагала релігійна ситуація;
б) український народ був глибоковірним народом.
в) письменники, здебільшого, займали церковні посади.

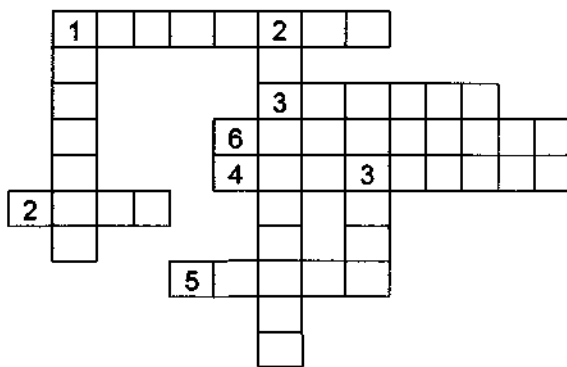
8. Козацька тематика найбільше відображення знайшла в:

- а) думах; б) літописах в) романах.

9. Козацька доба вплинула на розвиток культури наступним чином:

- а) вона збагатила її; б) негативно;
в) не знайшла в ній ніякого відображення.

9. Кросворд «Читання - найкраще навчання»

Питання

по горизонталі

1. Перший український підручник з історії. («Синопис»)
2. Книга Й.Галатовського «... розуміння» («Ключ»)
3. Український гетьман - писав вірші, мав велику бібліотеку. (Мазепа)
4. Автор вірша « Слізне з книгами прощання» (Яворський)
5. Книга Івана Величковського. («Млеко»)
6. Історична драма Феофана Величковського

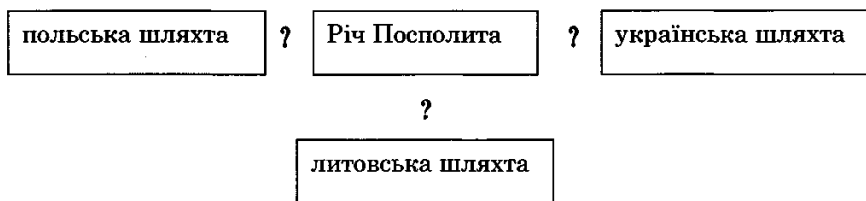
(«Володимир») по вертикалі

1. Ім'я козацького літописця Величка. (Самійло)
2. Автор козацького літопису, який зберігся тільки уривками. (Самовидець)
3. Збірка переказів про чудеса ікони Богородиці «... зрошене» («Руно»)

Тема *Українські землі під владою Речі Посполитої.*
Наростання національної-визвольної боротьби українського народу.

«Історичні цікавинки».

- . Розв'яжіть історичну нерівність. Поставте знак = переваг не отримувала
> переваги отримувала
< переваги обмежені

Розв'язати ребус.

Колись це слово означало тюрму. В минулому воно дало назву Волинським Афінам та лежить в основі прізвища противника Люблінської унії. Відповідь: «Острог»; Острозький.

Тестування

- 1) Українські землі потрапили під владу Великого Князівства Литовського у
а) початок XIV ст. б) друга половина XIV ст.; в) середина XV ст.;
- 2) Вкажіть коли удільні князівства на українських землях були скасовані:
а) кінці XV ст.; б) середині XV ст. ; в) початку XVI ст. ;
- 3) Великі. землевласники це:
а) шляхта ; б) магнати; в) бюргери ;
- 4) Православна церква на українських землях на початку XVI ст. була:
а) сильною і впливовою;

- б) займала провідне, головуюче місце ;
в) була *другорядною*.
- 5) «Некоронований король руський» це :
а) 1. Вишневецький; б) Д. Заславський; в) К. Острозький.
- 6) Острозька академія була заснована у :
а) 1578р. б) 1575р. в) 1576р.
- 7) Кримське ханство було підданим:
а) Польщі; б) Туреччині; в) Молдавії.
- 8) Московській державі належали:
а) Київщина; б) *Чернігово-Сіверщина* ; в) Переяславщина.
- 9) Магдебурзьке право це:
а) *право міст на самоврядування*;
б) право сіл на самоврядування; в) *привілеї польської шляхти*.
- 10) Основою економіки українських земель на початку XVI ст. залишалося:
а) ремесло; б) торгівля в) *сільське господарство*.
- 11) Фільварки це : (продовжити речення)
а) власні господарства селян;
б) *власне господарство шляхти, де використовувалась праця кріпаків і продукти вироблялися на продаж*.
- 12) У п. п. XVI ст. панщина сягала:
а) 2 днів на тиждень; б) 3 дні на тиждень; в) *1 день на тиждень*.
- . Тестування.
- 1) Вкажіть у якому році було збудовано перше козацьке укріплення - Січ:
а) 1556р.; б) 1557р.; в) 1558р.
- 2) На якому острові була побудована перша Січ:
а) Велика Хортиця; б) *Мала Хортиця*; в) Чортомлик.
- 3) Який зміст вкладали сучасники у слово «козак»
а) розбійник; б) сторож(вартовий); в) *«вільна людина»*.
- 4) Яке з наведених визначень є найбільш правильним по відношенню до поняття «Запорізька Січ»?
а) *об'єднати всіх козаків, які оселилися за порогами Дніпра*;
б) *фортеця-укріплення козаків за порогами Дніпра*;
в) Українська козацька феодальна держава.
- 5) Кошовим отаманом міг бути обраний лише той, хто перед тим обіймав посаду...
а) осавула; б) полкового отамана; в) курінного отамана.
- 6) Першим козацьким отаманом був:
а) *Дмитро Вишневецький*; б) Іван Вишневецький; в) Степан Вишневецький.

7) У Запорізькій Січі полки ділилися на:

а) сотні; б) десятки; в) тисячі.

8) Запорізька Січі являла собою:

а) республіку; б) монархію; в) анархію.

9) Козацький човен це:

а) лодка; б) чайка; в) галера.

10) У козаків найбоєздатнішою було:

а) флот; б) піхота; в) кіннота.

11) Маєток заможних козаків називали:

а) зимівник; б) помістя; в) селище.

12) Вкажіть коли козацтво виникло в:

а) початок XV ст. ; б) початок XVI ст; в) наприкінці XV ст.

Відгадай та поєднай «Що і кому належить»

1. П. Сагайдачний	1. «міцний бик»
2. І. Сулима	2. «золота шабля»
3. Д. Вишневецький	3. «молдавський престол»
4. І. Підкова	4. «медаль від Папи Римського»
5. С. Наливайко	5. «залізний гак».

Відповідь: 1-2; 2-4; 3-5; 4-3; 5-1.

Знайдіть у тексті помилки.

«Татари не мають на *Середземному морі* (Чорному) жодного міста, що його не взяли б *поляки* (козаки). У будь-якому разі, вони зараз на *Білому* (Чорному) морі є такою значною силою, що коли додадуть більше *грошей* (енергії), то цілком його *викуплять* (контролюватимуть)... Після *веселих* (серйозних) роздумів про їхній вигляд, *про їхні наїдки і звичаї* (про їхній стан та їхню політику) я не маю сумніву, щодо того, що з часом вони створять могутню *монархію* (республіку)»...

П'єтро делла Валле. «Подорожі»

.Вгадай з першого разу про кого йде мова. Кожна підказка зменшує оцінку на 1б 1) «Був то чоловік великого духу, що сам шукав небезпеки, легковажив життям, у битві був першим, коли доводилося відступати останнім».

2) під його керівництвом Військо Запорозьке вийшло до європейської Ліги для боротьби проти Порту .

3) Поділив своє майно на три частини;

4) Навчався в Острозькій академії;

5) Майстерно стріляв з лука. Відповідь П. Конашевич-Сагайдачний.

Хто б це міг сказати?

1) «Козаки змусили мене висвятити київського митрополита» (патріарх Феофан).

2) Брати-християни, ви марно звинувачуєте мене у зраді. Я охороняв князя, а не вбивав повстанців під П'яткою (Северин Наливайко).

3) «Моя смерть дала можливість польському королю не виконати обіцянок»

П. Конашевич-Сагайдачний).

4) « Мене назвали козаком на престолі. » (князь Святослав).

5) « Поразка під Хотиним стала причиною моєї смерті » (султан Осман II).

«Кому могли належати ці вислови?»

«Я був свідком козацького повстання 1637-1638 рр. і залишив про

ті часи спогад».

(ксьондз Окольський).

«Під моїм керівництвом було побудовано фортецю, яка повинна була стати на заваді селянським втечам на Січ» (Гійом левамер де Боплан).

«У своїх спогадах я залишив цінні згадки про Україну початку XVII ст., звичаї та порядки її народу». (Гійом левамер де Боплан).

«Від Папи я отримав медаль, а від короля - смерть» (І. Сулима).

«Я перший привів великий гурт співвітчизників на Слобожанщину»

(Я. Острянин).

«Табір, збудований під моїм керівництвом, дивував навіть досвідчених інженерів». (Д. Гуня).

«Я командував загоном, який не зумів захистити фортецю від козаків Сулими».

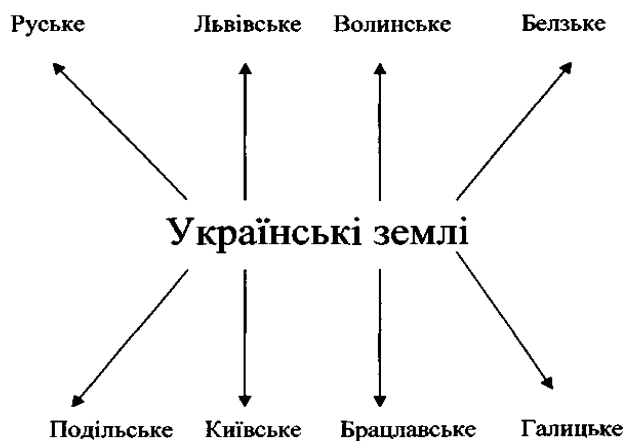
(офіцер Маріон).

«Хоча за нами поляки і визнали станові права, але нас було обмаль, щоб стати на перешкоді сваволі шляхти». (реєстровці)

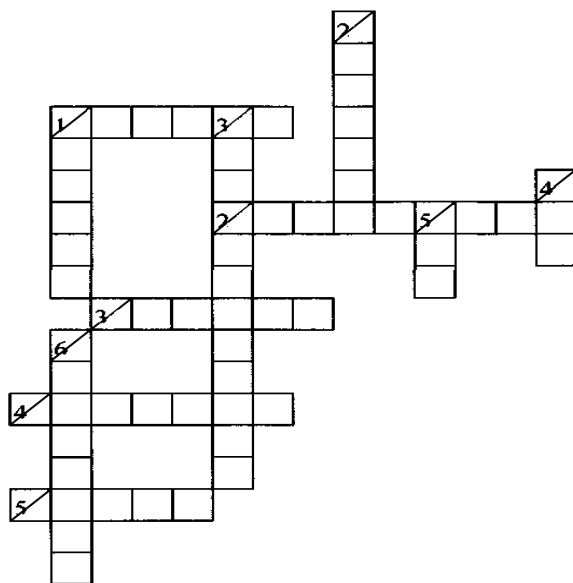
Гра - завдання.

Згадайте, у яких книгах, фільмах, мультфільмах ви зустрічалися з незвичними традиціями козацького товариства. Придумайте свої козацькі традиції.

Підкресліть воєводства, створені на українських землях після Люблінської унії.

12. Кросворд «Козацький»

По горизонталі:

1 Палиця з горіхової деревини зі срібною кулею на кінці- ознака влади кошового отамана.

1. Орди — ударна сила Османської імперії в походах на українські землі в XVI ст.
2. Житла козаків на Запорізькій Січі.
3. Символ влади судді.
4. Воїн — землероб.

По вертикалі:

1. Клейнод — символ влади гетьмана.
2. Козацький прапор.
3. Перший козацький гетьман.
4. Постійна резиденція гетьмана.
5. Як називалася столиця «Козацької республіки»?
6. Символи-відзнаки козацтва.